

KAINUUN
hyvinvointialue

Hallinnollinen ohje

Laadittu: 7.12.2023

Laatija: Miia Pussinen
Hyväksytty: AH 26.2.2024 § 56

Sisäisen tarkastuksen toimintaohje

Sisällys

1. Lainsäädännön perusta	2
2. Sisäisen tarkastuksen tarkoitus ja periaatteet.....	2
3. Sisäisen tarkastuksen asema, toimivalta ja vastuut.....	2
4. Sisäisen tarkastuksen tehtävät.....	4
5. Sisäisen tarkastuksen toiminnan suunnittelu	4
6. Sisäisen tarkastuksen toteutus ja raportointi.....	4

1. Lainsäädännön perusta

Hyvinvointialuelain 51 §:n mukaan aluehallituksen tulee järjestää hyvinvointialueen riippumaton sisäinen tarkastus. Lisäksi aluehallituksen tehtävänä on huolehtia hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä (§ 43).

Toimintaohjeen tarkoituksena on määrittää Kainuun hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen tarkoitus ja periaatteet, tehtävät, asema organisaatiossa, valtuudet ja vastuut sekä tarkastustyön raportointi ja seuranta.

Sisäisestä tarkastuksesta on lisäksi voimassa, mitä Kainuun hyvinvointialueen hallintosäännössä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa sekä aluehallituksen hyväksymissä ohjeissa on määrätty.

2. Sisäisen tarkastuksen tarkoitus ja periaatteet

Sisäinen tarkastus on riippumaton aluehallituksen ja ylimmän johdon tukitoiminto, joka tuottaa tarkastus- ja konsultointitoiminnan kautta organisaation johdolle päätöksenteossa ja valvonnassa tarvittavaa objektiivista tietoa sekä pyrkii ennalta ehkäisemään tehotonta toimintaa, virheitä ja väärinkäytöksiä. Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa ja hyvän hallinnon rakenteita, joka edistää toiminnallaan hyvän johtamis- ja hallintotavan, ennakoivan ja tuloksellisen riskienhallinnan, eettisen johtamis- sekä sisäisen valvontakulttuurin kehittymistä.

Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaavia periaatteita ovat rehellisyys, objektiivisuus, luottamuksellisuus ja ammattitaito. Sisäisen tarkastuksen tulee pidättäytyä arvioimasta sellaisia toimintoja, joista hän on ollut vastuussa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Tehtävien suorittamisessa on otettava huomioon myös hallintolain (434/2003) esteellisyyssäännökset. Sisäisen tarkastuksen on ilmoitettava toimeksiantajalle riippumattomuutta tai objektiivisuutta vaarantavista tekijöistä, mikäli niitä ilmaantuu tarkastuksen aikana. Riippumattomuus ja esteellisyyssäilykset on lähtökohtaisesti ratkaistava ennen tarkastuksen aloittamista.

3. Sisäisen tarkastuksen asema, toimivalta ja vastuut

Asema

Sisäisellä tarkastuksella on suora ja rajoittamaton keskusteluyhteys organisaation ylimpään johtoon ja aluehallitukseen. Sisäinen tarkastus toimii hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa.

Toimivalta

Sisäisen tarkastuksen kohteena voivat olla rajoituksetta kaikki Kainuun hyvinvointialueen toiminnot ja kaikki toimintayksiköt sisältäen konserniyhteisöt. Sisäisen tarkastuksen kohteena voi olla myös hyvinvointialueen edunvalvonta omistusyhteisöissä ja osallistuminen hyvinvointialueiden yhteistoimintaan. Lisäksi kolmannelta osapuolelta hankitut palvelut ja niiden tuottaminen kuuluvat sisäisen tarkastuksen toiminta-alueeseen siinä laajuudessa kuin palveluntoimitussopimuksissa on määritelty.

Tiedonsaantioikeus

Sisäisellä tarkastajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä viivytystä kaikki tiedot, asiakirjat ja tietojärjestelmien käyttöoikeudet, joita se pitää tarpeellisenä tehtäviensä hoitamiseksi. Sisäisellä tarkastajalla on esteetön pääsy kaikkiin fyysisiin tiloihin. Tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi sisäisellä tarkastajalla on läsnäolo- ja puheoikeus tarpeellisiksi katsotuissa kokouksissa ja muissa tiedonsaannin kannalta tarpeellisissa tilaisuuksissa. Sillä on oikeus haastatella henkilöstöä ja saada toimintayksiköiltä tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellista apua. Sisäistä tarkastusta varten voidaan hankkia ulkopuolisia asiantuntijapalveluita täydentämään tarvittavaa erityisosaamista.

Vastuut

Sisäisellä tarkastuksella on vastuu sisäisen tarkastuksen ammattistandardien mukaisesta työstä. Sisäinen tarkastus on velvollinen pitämään tarkastus- ja konsultointitoiminnassa saamaansa tietoa luottamuksellisenä ja hyödyntämään tietoa vain tarkastuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarkastus- ja konsultointitoiminnan riippumattomuuden turvaamiseksi sisäinen tarkastus ei osallistu päätöksentekoon tai täytäntöönpanoon eikä sisäinen tarkastus vastaa sisäisestä valvonnasta.

Tarkastuksen yhteistyö

Kattavan valvontajärjestelmän turvaamiseksi sisäinen tarkastus tekee yhteistyötä ulkoisen tarkastuksen kuten tilintarkastajan ja tarkastuslautakunnan sekä sisäisten turvallisuus- ja varmennustoimintojen (mm. riskienhallinta, tietoturva, tietosuoja, valmius ja varautuminen) kanssa.

Tilintarkastajalla ja tarkastuslautakunnalla on oikeus saada salassapitoa koskevien säännösten estämättä tiedoksi kaikki sisäisen tarkastuksen raportit ja asiakirjat, joita se pitää tarpeellisenä arviointitehtävän hoitamiseksi (laki hyvinvointialueesta 129 §). Vastaavasti sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada nähtäville kaikki tilintarkastusraportit ja asiakirjat sekä oikeus keskustella tilintarkastajan kanssa tarkastusten sisällöstä.

Sisäinen tarkastus voi tehdä aloitteita ja esityksiä tilintarkastajan, tarkastuslautakunnan ja sisäisen tarkastuksen sekä Valtion tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamiseksi mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

4. Sisäisen tarkastuksen tehtävät

Sisäinen tarkastus arvioi, varmistaa ja tukee hyvän johtamis- ja hallintotavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta, riittävyyttä ja tuloksellisuutta sekä antaa toimenpidesuosituksia näiden kehittämiseksi.

Sisäinen tarkastus voi osallistua riippumattomana ja objektiivisena riskienhallinta- ja valvontajärjestelmien asiantuntijana organisaation toimintaa kehittäviin työryhmiin, toimia sisäisen valvonnan kouluttajana tai antaa neuvontaluonteista konsultointipalvelua.

Sisäinen tarkastaja on yksi ilmoittajansuojelulain mukaisen väärinkäytösilmoituskanavan käsittelyryhmän jäsenistä, joka avustaa väärinkäytösepäilyjen tutkintaa. Käsittelyryhmän jäsenet ovat salassapitovelvollisia.

Sisäinen tarkastus vastaa toimintaohjeensa ajantasaisuudesta.

5. Sisäisen tarkastuksen toiminnan suunnittelu

Sisäinen tarkastus laatii pitkän aikavälin toimintasuunnitelman riskiperusteisesti valtuustokaudelle. Toimintasuunnitelmaa tarkennetaan vuosisuunnitelmilla, joiden mukaiset tehtävät ja tarvittavat muut sovitut tarkastus-, arviointi-, asiantuntija- ja konsultointitehtävät sisäinen tarkastus toteuttaa ja raportoi. Vuosisuunnitelma perustuu sisäisen tarkastuksen riskienarviointiin. Suunnitelmassa huomioidaan myös hyvinvointialueen riskienarvioinnissa esille nousseet talouden ja toiminnan riskit sekä aluehallituksen, hyvinvointialuejohtajan ja ylimmän johdon näkemykset. Sisäisen tarkastajan pysyvä osallistuminen ohjausryhmään tai vastaavaan määritetään vuosisuunnitelmassa tai hyvinvointialuejohtajan päätöksellä. Vuosisuunnitelmassa esitetään arvio toteutettavien tarkastuskohteiden resurssitarpeista.

Aluehallitus hyväksyy pitkän aikavälin toimintasuunnitelman. Vuosisuunnitelman hyväksyy hyvinvointialuejohtaja, joka tuodaan tiedoksi aluehallitukselle. Tarkastusvuoden aikana voi olla tarve muuttaa tarkastusaiheita tai tarkastuksen painotuksia toimintaympäristössä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi. Suunnitelmasta poikkeamisista päättää hyvinvointialuejohtaja.

6. Sisäisen tarkastuksen toteutus ja raportointi

Sisäisen tarkastuksen työ toteutetaan suunnitelmallisesti ja dokumentoidusti. Työhön kerätään riittävä tietoperusta ottaen huomioon lainsäädäntö, ohjeet ja muu kriteeristö. Sisäinen tarkastus laatii tehdystä tarkastuksesta tarkastusraportin, jossa esitetään tarkastuksen keskeiset havainnot, johtopäätökset sekä niiden perusteella annettavat suositukset ja kehittämisohjeet. Sisäinen tarkastus antaa tarkastettavasta tai arvioitavasta kohteesta vastuussa oleville mahdollisuuden esittää näkemyksensä havainnoista ennen lopullisen raportin antamista, ellei ole perusteltua syytä menetellä

toisin. Yksittäisten tarkastusten tulokset sisäinen tarkastus raportoi tarkastuskohteille ja niiden johdolle sekä hyvinvointialuejohtajalle.

Sisäinen tarkastus seuraa ja arvioi annettujen suositusten ja toimenpiteiden toteutusta. Johto vastaa siitä, että sisäisen tarkastuksen raportit käsitellään asianmukaisesti, tarvittaessa johtoryhmissä, ja että vastuuhenkilöt valvovat toimenpiteiden toteutusta sovitussa aikataulussa. Tarkastuskohteita pyydetään raportoimaan sisäiselle tarkastukselle toimenpiteiden toteutuksen tilasta. Sisäinen tarkastus raportoi hyvinvointialuejohtajalle suositusten toteutumisen tasosta. Tarvittaessa toimenpiteiden toteuttamisen seuraamiseksi voidaan toteuttaa seurantatarkastus.

Mikäli sisäinen tarkastus havaitsee merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita tai merkkejä väärinkäytöksestä, sisäisen tarkastuksen on raportoitava niistä viivytyksettä ensisijaisesti hyvinvointialuejohtajalle tai aluehallituksen puheenjohtajalle.

Sisäinen tarkastus raportoi vuosittain toiminnastaan aluehallitukselle.

Tarkastusraportit säilytetään sisäisen tarkastuksen arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Tarkastusraporttien julkisuus määräytyy julkisuuslain mukaisesti.